

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VIII. Idem Monachis de (a) Neub.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

casu, si fructus per se tantum, & ut nascuntur, considerentur, deductioni expensarum locus non est; tunc enim non ut lucrum considerantur: unde cum decima ex fructibus, & sic ex lucro civiliter accepto decima prestatur. Nec obstat ætus in dicto cap. non est; nam licet indefinite loquatur, & sic referri possit ad omnia præcedentia, l. jam hoc iure, ff. de vulgari; tamen ex necessitate materia, & ne sequatur iurium antinomia, restringendus est ad decimas tantum prædiales, ob prædictas rationes; ut post Suarez & Barbosa docet Hunnius ubi supra, cap. de decimis. Unde inferitur, colonum partiarium nullo modo pro portione sua deducere expensas, cap. tua nobis, hoc tit. Moñeta in cap. 6. Garcia de expensis, cap. 1. num. 21. Azor. p. 1. Instit. lib. 2. cap. 19. q. 4. ita tamen, ut nunquam de una, eademque re decima debeatur, cum duplex decima omni iure repugnet. Innoc. in cap. cum non sit, de decimis. Unde dominus prædii locati, qui recipit mercedem locationis, decimam solvere non debet, cum jam decima sit soluta ex fructibus, & præsumatur locatio facta salva decima. Barbosa de offic. parochi cap. 28. num. 99. nisi præscriptione, aut privilegio contrarium introductum sit; tunc enim eorum ratione etiam decima præstari valet, ut probat l. de Barbosa dicto §. 1.

marum dedit, non respexit ad fructus civiles, sed naturales; ita cum personales debeantur, tantum ex lucro Ecclesia respexit ad fructus civiliter acceptos, quia jam jus civile vigeat; & sic ex lucro civiliter accepto decima prestatur. Nec obstat ætus in dicto cap. non est; nam licet indefinite loquatur, & sic referri possit ad omnia præcedentia, l. jam hoc iure, ff. de vulgari; tamen ex necessitate materia, & ne sequatur iurium antinomia, restringendus est ad decimas tantum prædiales, ob prædictas rationes; ut post Suarez & Barbosa docet Hunnius ubi supra, cap. de decimis. Unde inferitur, colonum partiarium nullo modo pro portione sua deducere expensas, cap. tua nobis, hoc tit. Moñeta in cap. 6. Garcia de expensis, cap. 1. num. 21. Azor. p. 1. Instit. lib. 2. cap. 19. q. 4. ita tamen, ut nunquam de una, eademque re decima debeatur, cum duplex decima omni iure repugnet. Innoc. in cap. cum non sit, de decimis. Unde dominus prædii locati, qui recipit mercedem locationis, decimam solvere non debet, cum jam decima sit soluta ex fructibus, & præsumatur locatio facta salva decima. Barbosa de offic. parochi cap. 28. num. 99. nisi præscriptione, aut privilegio contrarium introductum sit; tunc enim eorum ratione etiam decima præstari valet, ut probat l. de Barbosa dicto §. 1.

CAPUT VIII.

Idem Monachis de (a) Neub.

Dilecti filii nostri Abbas, & fratres Sanctæ (b) Crucis, transmisâ nobis questione demonstraverunt, quod prædia, unde decimas, & in magna parte sustentationem habere consueverunt, conduxistis, & recepistis ad firmam. Unde quoniam iidem fratres ex hoc immoderate, & enormiter gravantur, nec fuit intentionis nostræ, aut antecessorum nostrorum, ut de possessionibus, quas conductis, decimas non debeatis persolvere: Universitati vestræ m. præ. ut eis de fructibus de prædiis, quæ conduxistis in parochiis suis, de quibus consueverunt decimas percipere, plenarie persolvatis, vel cum ipsis tam pacifice, & amicabiliter conveniatis, quod nulla inter vos debeat scandali malitia suscitari, & vos videamini ultra quam vobis indultum est, manus extendere.

NOTÆ.

1. (a) **N**aub.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 1. & post Concilium Lateran. p. 13. cap. 2. Variè tamen emendatur à Glossa marginali, sed verè legendum est, de *Neuborhel*: Monasterium enim hoc de Neuborhel, est in regno Scotia, de quo hæc refert Nicolaus Aispheldius in apparatu, num. 26. *Neuborhel, alias Neuborle, est in Regno Scotia, in Laudonia (alii in Lonthania) Ordinis Cisterciensis: fundas sanctus David Rex, de quo mentio in literis Clementis III. Ex Scriptoribus Scotiae idem refert Manrique annal. Cisterc. tom. 1. anno 1140. cap. 14. num. 4. Unde cum jam à temporibus Hadriani IV. ut retuli in cap. 3. hoc tit. Monachi Cistercienses exempti essent à solutione decimarum ex prædiis propriis laboribus, sumptibusve cultis; ideò intendebant in præfenti specie, etiam de prædiis ab aliis conductis, sed propriis manibus cultis, decimas solvere non debere.*

(b) *Sancta Crucis.*] Monasterium sanctæ Crucis, vulgò Halyrudhovus, est in Laudonia propè Regiam, & Imburgum, ubi die festo Sanctus David Rex venationi intendens, à cervo percussus, dum cornu comprehenderet, Crucis imaginem, non cervi cornu vidit. Magnificentissimè conditum est, & D. Augustini Canonici concessum anno 1113, ut refert Pennotus lib. 2. hist. Canonicor. Regul. cap. 36. num. 5. Istiti autem Canonici decimæ debebantur, ut parochis, quia Sacramenta ministrabant in propriis Ecclesiis, ut constat ex verbis sequentibus, ibi: *Non parochiis suis.*

COMMENTARIUM.

Variis privilegiis monachos exemptos fuisse temporibus Alexandri III. à solutione decimarum ex prædiis propriis manibus, & sumptibus cultis, jam probavi in cap. 3. hoc tit. Unde ambigebatur in præfenti specie, an ipsi monachi virtute privilegiorum exempti essent à præstatione

præstatione decimarum ex illis prædiis, quorum dominium non habent, veluti ex prædiis ab aliis conductis? Et communis DD. opinio ita distinguit, ut si privilegii formula sit, quod non solvant decimas de prædiis suis, vel propriis, tunc teneri monachos ex prædiis conductis decimas persolvere: si verò privilegii formula sit, quod non solvant decimas de prædiis, quæ habent, tunc nec de prædiis conductis decimas debere, quando prædia illa suis manibus, vel saltem sumptibus excolunt, juxta textum in *cap. decimas 16. q. 1. cap. ex parte, hoc tit.* nam si religiosi exempti agros conductos propriis manibus, vel sumptibus colant, fructus ex laboribus suis sunt percepti; unde ex eis decimas præstare non debent. Sed cum habeamus præsentem Alexandri III. decisionem, non est cur hac distinctione utamur; Alexander enim expressè statuit, de prædiis à se conductis monachos decimas solvere debere, & rectè; nam verba privilegii, de quo in *dicto cap. 3. cap. ex parte*, ibi: *Laborum suorum*, propria significatione comprehendunt tantam prædia, in quibus dominium habent; pronomen enim illud *suorum*, dominium significat, *cap. quo jure 8. dist. 1. 2. §. 1. ff. de relig. ideo ad prædia conducta portigi non possunt. Accedit; nam hujusmodi privilegia ita interpretanda sunt, ut quanto minus lædant jura*

parochialia. Barbosa *de offic. Parochi. cap. 28. §. 3. num. 74. probavi in cap. 4. hoc tit.* sed si ad prædia conducta privilegium hoc protraheretur, facile conductis prædiis à monachis fraus fieret juri parochiali: quare ad ea privilegium non est protrahendum. Difficultas tamen non levis est circa prædia in emphyteusim accepta à monachis. Et etiam ex eis prædiis propriis manibus cultis decimas esse præstandas docuit P. Suarez *dicto lib. 1. de decimis; cap. 19. num. 12.* Sed contrarium, & rectius, docuerunt Covar. *lib. 1. var. cap. 17. Gutierrez lib. 1. canonic. cap. 21.* nam prædia emphyteuticaria verè & realiter propria censentur, saltem quoad dominium utile, *l. 1. C. de jure emphyt. l. 2. C. si ager vectig. ergo cum ipsa prædia pertineant ad dominium monachorum, & propriis sumptibus excolantur, erunt immunia à præstatione decimarum, etiam virtute talis privilegii: tum etiam, quia emphyteusis valde differt à locatione, §. adeo, *Instit. de locat. l. 1. §. 2. C. de jure emphyt. l. 28. titul. 8. partit. 5.* sed in præsentem tantum à prædicto privilegio excipiuntur prædia conducta: ergo non debet Alexander III. extendi ad prædia emphyteuticaria, cum non ita facile in fraudem juris parochialis possint prædia à religiosis in emphyteusim accipi, ac locari.*

C A P U T IX.

Idem Abbati & Fratribus de (a) Lorongio.

Suggestum est nobis ex parte vestra, quod Abbas, & fratres monasterii de (b) Ursino, decimas à vobis auferre conantur, & alia damna, & gravamina vobis irrogare non cessant. Quia verò non decet honestatem vestram, sive religionem monasticam, litibus, & contentionibus intendere, d. v. p. A. f. m. consulimus, & hortamur, quatenus cum prædicto Abbate, & Fratribus super decimis ipsis, & aliis, unde inter vos est controversia, pacificè convenatis, ne pro hujusmodi contentionibus fama vestræ Religionis valeat denigrari; nam quando Romana Ecclesia ordini vestro privilegia dederat de decimis, ita erant ratæ, quod exinde nulli poterat de jure scandalum suboriri: sed nunc per gratiam Dei in tantum sunt augmentata ac possessionibus ditata, quod multi viri ecclesiastici de Fratribus vestris apud nos (c) querelam sæpe proponunt.

N O T Æ.

1. (a) *Lorongio.* Ita legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 9.* in sexta autem habetur *Dalon.* sed utrobique malè; legendum enim est *Dalon.* nam Dalonense monasterium est Ordinis Cisterciensis in diocesi Lemovicensi, fundatum anno 1121. ut ex Auberto Mireo referunt Mantique *annal. Cisterciens. dicto anno 1121. cap. final. num. 7.* Fratres Sarmathani *tom. 4. Gall. Christ. fol. 326.*

2. (b) *Ursino.* Forfan monasterium hoc Ursinense, seu Ufervenfe, est Ordinis D. Benedicti, de quo hæc leguntur in Chron. Laufredi, edito à Philippo Labeo *tom. 2. Biblioth. fol. 263. Eo anno cenobium Ufervense nonas Maii, luna ix. hora noctis 1. igne crematum est in diebus Richardi Abbatis.* Fundatum fuit in diocesi Lemovicensi ab Hildegario Eofcopo, ut referunt Fratres Sarmathani *tom. 4. Gall. Christ. fol. 961.* qui illud Uzercense appellant. Ad Abbatem enim & monachos hu-

jus monasterii spectabant decimæ, de quibus in præsentem, forfan quia Ecclesiam parochialemangebant, aut privilegia ad eas percipiendas à Sede Apostolica impetraverant.

3. (c) *Querelam proponunt.* Unde Richardus Cantuariensis Archiepiscopus apud Petrum Blesensem *epist. 82.* acriter invehitur in ipsos monachos ex eadem causa, videlicet quia occasione exemptionis decimarum, cum ampla prædia possiderent, jus parochiale admodum lædebat. Verba Richardi retuli suprâ, *in cap. 4.*

C O M M E N T A R I U M.

4. CUM monachi Cistercienses exempti essent à decimarum solutione ex prædiis propriis laboribus, ac sumptibus cultis, & ampla prædia possidere cœpissent, magnum præjudicium irrogabatur parochis, ut propositum fuit in Concilio Lateranensi celebrato sub Alexandro III. ut refert Mantique *tom. 3. annal. Cisterc. anno*